16th–17th-century horizon: heat affected clay daub, one flat surface covered with charcoal and unburnt bricks (Fig. 2). The plaster and bricks did not form an integral structure and the finds discovered in the brown clay level had fallen / been dropped without any order. The stove's purpose was not determined nor were its remains taken apart; a larger scale excavation is required. In cleaning the remains, fragments of late 15th–16th-century household pottery, mostly small fragments of 16th – first half of the 17th-century unglazed 'bowl-shaped' stove tiles (*Schüsselkacheln*), were discovered in the clay layer. Layers of yellowish sand and gravel with charcoal and pieces of burnt clay were recorded (in two boreholes) under the remains of the stove. The original ground's surface was not recorded in the test pit.

Algirdas Kalinauskas,
Ignas Sadauskas

Didžioji gatvė 3

2018 m. spalį–lapkritį atlikti detalieji tyrimai ir žvalgymai sklype Didžioji g. 3, suprojektuotų naujų inžinerinių tinklų trasų tiesimo vietose. Tiriama vieta patenka į Vilniaus senamiesčio istorinio 36 kvartalo teritoriją. Pirminė mūrinė statyba šioje vietovėje siekia XV–XVI a. gotikinį etapą. Minimu laikotarpiu dabartinio sklypo vietoje susiformavo dvi pailgo stačiakampio plano posesijos prie Didžiosios gatvės Pirmą kartą rašytiniuose šaltiniuose užstatymas minimas 1559 m. 1610 m. didžiojo Vilniaus gaisro metu sudegė mediniai valdos statiniai. Įvairios rekonstrukcijos minimos 1656, 1668 ir 1685 m. Abi posesijos 1713 m. atiteko vienam savininkui – Pežarskiui. 1737, 1748, 1757 ir 1760 m. posesija degė. 1769–1781 m. pastatai dalinai atstatyti. 1783 m. nauja sklypo savininkė Preis atliko remonto darbus. XIX a. II pusėje pastatas buvo išplėstas. Tuo metu minimos bravoro patalpos ir tabako dirbtuvėlės. 1911 m. užfiksuota žinutė, kad tuometinė savininkė Petraškevič prašo leisti pakeisti 1 aukšto vitrinas ir įrengti metalinius laiptus. Tarybiniu laikotarpiu pastato pirmame aukšte iš gatvės pusės veikė parduotuvės, kitose patalpose buvo įrengti butai. 1993 m. remontuojamas pastatas degė. 1999–2000 m. atliktas pastato kapitalinis remontas.

Minimą sklypą ne kartą tyrinėjo archeologai. 2007 m. K. Katalynas atliko žvalgomuosius tyrimus, ištyrė 11 šurfų, iš viso 44 m^2 plotą. Tyrimų metu užfiksuotas 2,4–3,1 m storio suardytas kultūrinis sluoksnis. Tik šurfe 2 apie 1,8 m gylyje tirtas iki 60 cm storio pilkos žemės sluoksnis, kuriame aptiktas vienas XIV a. pabaiga – XV a. datuojamas keramikos fragmentas (*LIIR*, f. 1, b. 4818). 2014 m. L. Girlevičius atliko žvalgymus sklypo vidiniame kieme, 34 m^2 plote. Tyrimų metu užfiksuotas 1,5–2 m storio vietomis supiltinio pobūdžio kultūrinis sluoksnis. Ankstyviausias horizontas datuotas XIV a. pabaiga – XV a. pradžia. Aptikta nedaug XVI–XX a. radinių (*LIIR*, f. 1, b. 7198). 2016–2017 m. L. Girlevičius atliko detaliuosius ir žvalgomuosius tyrimus bei žvalgymus, kurių metu ištyrė 83 m^2 plotą. Nustatyta, kad minimame sklype esama archeologinio sluoksnio. Kieme tirtame šurfe 1 apie 1–1,2 m gylyje atidengtas XVII a. mūrinės konstrukcijos fragmentas. Pastato viduje tirti apatiniai XVII a. ir galimai ankstesni horizontai su įgilintomis struktūromis. Pastato V rūsyje atidengtas XVII a. akmenų ir plytų grindinio fragmentas (*ATL 2016 metais*, 2017, p. 350–352). 2017–2018 m. G. Jonutis tęsė detaliuosius tyrimus pastato vidiniame kieme ir jo viduje. Detalieji tyrimai atlikti 235 m^2, o žvalgymai 22 m^2 plote. Kieme tirtose perkasose 1–2

užfiksuotas 1,6–2 m storio XIV/XV–XX a. kultūrinis sluoksnis. Apatiniai horizontai su įgilintomis struktūromis datuoti XIV/XV–XVIII a. Atidengtos XVII a. mūrinio skliautinio rūsio ir nuotekų kaupyklės liekanos. Rūsiuose tirti apatiniai XVI–XVII a. horizontai su įgilintomis struktūromis. Atidengti XVII a. akmenų grindinio ir XVIII–XIX a. pradžios plytų grindų fragmentai (*ATL 2017 metais*, 2018, p. 387–390).

2018 m. atliekant detaliuosius tyrimus tiriamo sklypo vidiniame kieme suprojektuotų naujos buitinių ir lietaus nuotekų trasos senoje vietoje, iki projektinio gylio ištirtos 5 perkasos, iš viso 74,6 m² plotas (1 pav.). Užfiksuotas mažiausiai 1,72–2,6 m storio kultūrinis sluoksnis, kurio chronologija apima XIV/XV a. – XXI a. pradžią. ***Perkasa 1*** (13,5 m² plotas) tirta kiemo V dalyje. Didžiojoje perkasos dalyje po viršutiniais niveliaciniais sluoksniais iki 1,08–1,7 m gylio fiksuotas tarybiniu laikotarpiu tiestų inžinerinių tinklų perkasimas. Perkasos pakraščiuose fiksuoti nesuardyti XIX–XX a. horizontai. Po jais dalyje perkasos 1,6–1,7 m gylyje pasiektas archeologinis sluoksnis. Giliau esantys horizontai vietomis pasižymėjo griuvenų gausa, pagal aptiktus radinius jie datuojami XVI a. II puse – XVIII a. Šie horizontai galimai žymi sklype anksčiau stovėjusių pastatų rekonstrukcijų ir griovimo darbus. Po jais fiksuotas iki 33 cm storio juodos durpingos žemės sluoksnis, kuriame galimai vykdyta agrarinio pobūdžio veikla. Pagal aptiktus radinius jis datuojamas XV–XVI a. I puse. Tyrimų metu perkasos V dalyje 30–69 cm gylyje atidengtas arkinių pamatų fragmentas, datuojamas XVIII a. II puse (2 pav.). Perkasos centrinėje dalyje 1,2–1,7 m

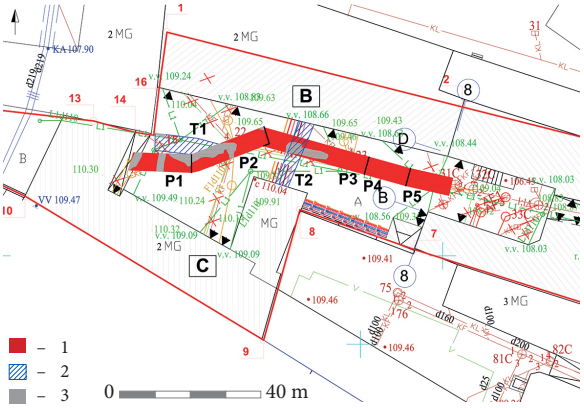

1 pav. Tyrimų situacijos planas: 1 – tirta perkasa ir jos numeris; 2 – žvalgyta perkasa ir jos numeris; 3 – atkasti užstatymo fragmentai. I. Sadausko brėž.

Fig. 1. Situation plan of the investigation: 1 – excavated trench and its number; 2 – surveyed service trench and its number; 3 – unearthed structural fragments.

2 pav. Perkasoje 1 atidengtas XVIII a. II pusės arkinių pamatų fragmentas. A. Kalinausko nuotr.

Fig. 2. A fragment of an arched foundation from the second half of the 18th century that was unearthed in Trench 1.

3 pav. XV a. buitinės keramikos fragmentai. I. Sadausko nuotr.

Fig. 3. Fragments of 15th-century household pottery.

4 pav. Perkasa 2 iš PV. I. Sadausko nuotr.

Fig. 4. Trench 2, as seen from the SW.

gylyje atidengtas mūrinės sienos pamatinės dalies fragmentas, datuojamas XVII a. I puse. O perkasos R dalyje 1,6–1,7 m gylyje atidengti netašytų lauko akmenų grindinio fragmentai, datuojami XVII a. II puse. ***Perkasa 2*** (18 m^2 plotas) tirta kiemo V dalyje. Didžiojoje perkasos dalyje po viršutiniais niveliaciniais sluoksniais iki 1,05–2,2 m gylio fiksuotas tarybiniu laikotarpiu tiestų inžinerinių tinklų perkasimas. Perkasos pakraščiuose fiksuoti nesuardyti XIX–XX a. horizontai. Po jais dalyje perkasos 1,5–1,6 m gylyje pasiektas archeologinis sluoksnis. Giliau esantys horizontai vietomis pasižymėjo griuvenų gausa, pagal aptiktus radinius jie datuojami XVI a. II puse – XVIII a. Tikėtina, kad šie sluoksniai žymi sklype anksčiau stovėjusių pastatų rekonstrukcijų ir griovimo darbus. Po jais fiksuotas iki 29 cm storio juodos durpingos žemės sluoksnis, kuriame, spėjama, vykdyta agrarinio pobūdžio veikla. Pagal aptiktus radinius jis datuojamas XV a. – XVI a. I puse (3 pav.). Tyrimų metu perkasos PV dalyje 1,5–1,65 m gylyje atidengti netašytų lauko akmenų grindinio fragmentai, datuojami XVII a. II puse (4 pav.). Tai perkasoje 1 atidengto grindinio tęsinys. Perkasos centrinėje dalyje 1,5–1,6 m gylyje atidengtas mūrinės tvoros pamatinės dalies fragmentas, datuojamas XVII a. II puse. Perkasos Š kampe 1,4–1,75 m gylyje atidengti mūrinės sienos pamatinės dalies likučiai, datuojami XVII a. II puse. ***Perkasa 3*** (23,5 m^2 plotas) tirta kiemo centrinėje dalyje. Didžiojoje perkasos dalyje po viršutiniais niveliaciniais sluoksniais iki 1,05–2,2 m gylio fiksuotas tarybmečiu tiestų inžinerinių tinklų perkasimas. Perkasos pakraščiuose fiksuoti nesuardyti XIX–XX a. horizontai. Po jais dalyje perkasos 1,5 m gylyje pasiektas archeologinis sluoksnis. Giliau esančiuose horizontuose vietomis buvo itin daug griuvenų, pagal aptiktus radinius jie datuojami XVII a. I puse – XVIII a. Spėjama, kad šie hori-

zontai žymi sklype anksčiau stovėjusių pastatų rekonstrukcijų ir griovimo darbus. Po jais fiksuotas iki 28 cm storio juodos durpingos žemės sluoksnis, kuriame galimai vykdyta agrarinio pobūdžio veikla. Pagal aptiktus radinius jis datuojamas XV a. – XVI a. I puse. Tyrimų metu perkasos centrinėje dalyje 1,4–1,9 m gylyje atidengtas mūrinės sienos pamatinės dalies fragmentas, datuojamas XVIII a. ***Perkasa 4*** (9,7 m^2 plotas) tirta kiemo centrinėje dalyje. Didžiojoje perkasos dalyje po viršutiniais niveliaciniais sluoksniais iki 1,2–1,4 m gylio fiksuotas tarybmečiu tiestų inžinerinių tinklų perkasimas. Perkasos pakraščiuose fiksuoti nesuardyti XIX–XX a. horizontai. Po jais dalyje perkasos 1,4–1,5 m gylyje pasiektas archeologinis sluoksnis. Giliau tirtas iki 31 cm storio pilkos žemės su smukiomis griuvenomis sluoksnis, datuojamas XVII a. I puse. Po juo fiksuotas iki 29 cm storio juodos durpingos žemės sluoksnis, kuriame, spėjama, vykdyta agrarinio pobūdžio veikla. Pagal aptiktus radinius jis datuojamas XV–XVI a. I puse. Giliau dalyje perkasos fiksuotas iki 41 cm storio šviesiai pilkos žemės su smėlio intarpais sluoksnis, kuriame radinių neaptikta. Tačiau pagal ankstesnius šio sklypo tyrimų rezultatus spėjama, kad jis gali būti datuojamas XIV/XV a. Perkasos pakraščiuose 1,72–2,07 m gylyje pasiektas šviesaus smėlio ir smulkaus žvyro įžemis. ***Perkasa 5*** (9,9 m^2 plotas) tirta kiemo R dalyje. Didžiojoje perkasos dalyje po viršutiniais niveliaciniais sluoksniais iki 1–1,95 m gylio fiksuotas tarybmečiu tiestų inžinerinių tinklų perkasimas. Perkasos pakraščiuose fiksuoti nesuardyti XIX–XX a. horizontai. Po jais dalyje perkasos 1,4 m gylyje pasiektas archeologinis sluoksnis. Giliau tirtas iki 68 cm storio juodos durpingos žemės sluoksnis, kuriame galimai vykdyta agrarinio pobūdžio veikla. Pagal aptiktus radinius jis datuojamas XV a. – XVI a. I puse. Po juo dalyje perkasos fiksuotas iki 43 cm storio šviesiai pilkos žemės su smėlio intarpais sluoksnis, kuriame radinių neaptikta. Tačiau pagal ankstesnius šio sklypo tyrimų rezultatus spėjama, kad jis gali būti datuojamas XIV/XV a. Perkasos pakraščiuose 1,74–1,9 m gylyje pasiektas šviesaus smėlio ir smulkaus žvyro įžemis. Atlikus tyrimus nustatyta, kad intensyvesnis kultūrinis sluoksnis susiformavo vidinio kiemo V dalyje. Tyrimų rezultatai parodė, kad aptikti mūrinio užstatymo ir akmenų grindinio fragmentai tęsiasi už ištirtų plotų ribų Š bei P kryptimis.

Tiriamo sklypo vidiniame kieme, suprojektuotų naujos lietaus nuotekų trasos atkarpos ir naujos šiluminės trasos kanalo įrengimo vietose žvalgyti 2 plotai, iš viso 22,5 m^2. Užfiksuotas mažiausiai 1,1–1,4 m storio vietomis supiltinis, vietomis ankstesnių žemės judinimo darbų metu permaišytas ir suardytas kultūrinis sluoksnis, datuojamas XIX a. – XXI a. pradžia. Stratigrafija buvo labai panaši į detaliųjų tyrimų metu fiksuotą viršutinių sluoksnių išsidėstymą. Jo horizontuose aptikta pavienių XV–XIX a. radinių. Žvalgytame plote 1 atidengti mūrinio užstatymo likučiai – prie Š korpuso buvusios laiptinės priestato pamatinės dalies fragmentas, datuojamas XX a. I puse. Tyrimai parodė, kad aptiktas mūrinio užstatymo fragmentas tęsiasi už žvalgyto ploto ribų Š kryptimi.

Atliekant tyrimus surasti ir inventorinti 187 radiniai – XV–XIX a. buitinės keramikos šukės, XVI–XVII a. neglazūruotų bei dengtų įvairiaspalve glazūra dubeninių, karnizinių, plokštinių ir puodyninių koklių fragmentai, geležinė adata ir 2 Jono Kazimiero Vazos lietuviški šilingai. Radiniai perduoti LNM.

Didžioji St. 3

In 2018, five trenches (a total of 74.6 m^2) were excavated at the site of a planned new residential sewer line and storm drain on the

plot at Didžioji St. 3 (Fig. 1). A 1.72–2.6 m thick cultural layer, the chronology of which encompasses the 14th/15th – 21st centuries, was recorded. It was determined that the lower cultural layer horizons, based on the finds discovered in them, formed in the 15th–18th centuries. In places, even to a depth of 2.2 m, they had been disturbed and destroyed through the laying of utility lines during the Soviet period and later economic activities. The bottom layer of light grey soil with pockets of sand that was excavated in Trenches 4 and 5 can be dated to the 14th/15th centuries. Fragments of 17th–18th-century masonry structures and stone paving were discovered in Trenches 1–3 (Figs. 2, 4). A monitoring brief was conducted in two areas (a total of 22.5 m^2) at the sites of planned new storm drain line segments and a new heating line. A 1.1–1.4 m cultural layer that dates to the 19th – early 21st centuries and was disturbed and destroyed in places was recorded. A fragment of the foundation of outdoor stairs dating to the first half of the 20th century was unearthed. A large collection of 15th–19th-century finds was assembled: sherds of household pottery (Fig. 3), fragments of various stove tiles, an iron needle, and two John II Casimir Vasa shillings.

Vismantas Muralis

T. Kosciuškos gatvė 6, 8

2018 m. lapkričio 17–26 d. vykdyti žvalgomieji tyrimai sklypuose T. Kosciuškos g. 6, 8 Vilniuje. Tyrimai atlikti privačiai bendrovei įsigijus šiuos sklypus su juose esančiais pastatais, iki pradedant rengti pastatų komplekso dalies remonto ar rekonstrukcijos projektinius pasiūlymus. Siekta nustatyti, jeigu yra išlikę, iki II Pasaulinio karo sklype stovėjusių neišlikusių pastatų liekanų tikslias vietas, taip pat teritorijoje slūgsančio kultūrinio sluoksnio datavimą, pobūdį. Tirta Dominyko ir Konstancijos Sluškų rūmų komplekso (UK 28024) PV dalyje.

Tirta vieta yra netoli Neries ir Vilnios (naujosios (?) vagos) santakos, visiškai netoli pilių teritorijos. 1737–1740 m. datuojamame Vilniaus plane matyti, kad tiriamame sklype būta Sluškų rūmų parko, apjuosto tvora, tvenkinio, nedidelių statinių. XVIII a. pabaigoje Rusijai okupavus Lietuvą, rūmus ir visą rezidencijos teritoriją 1831 m. nupirko caro valdžia, siekdama įtraukti ją į Vilniaus tvirtovės, skirtos apsiginti nuo sukilėlių prieš Maskvos valdžią, sistemą. 1835 m. Sluškų rūmai skirti kareivinėms. 1870 m. juose įkurtas kalėjimas, kuris čia veikė iki 1952 m. Iki II Pasaulinio karo sklypuose T. Kosciuškos g. 6, 8 būta daugiau pastatų, jų liekanų ieškota ir anksčiau (*ATL 2014 metais*, 2015, p. 386–388 (L. Girlevičius)). Atliekant 2018 m. žvalgomuosius tyrimus aptikti pastatų fragmentų pavyko tik iš dalies.

Žvalgomųjų tyrimų metu tirti 8 šurfai, iš viso 22 m^2 plotas. Sugretinus senus ir dabartinius brėžinius, šurfuose 1 ir 2 ieškota pastato 13 liekanų, tačiau fragmentų nerasta. Šurfe 1 aptiktas XX a. I puse datuojamas akmenų grindinys. Šurfuose įžemio pasiekti nepavyko ir naudojant geologinį grąžtą pasiekta giliausia vieta atitinkamai yra 1,6 m ir 1,65 m. Šurfe 3 aptiktas XX a. I puse datuojamo pastato V kampas su išlikusiais sienos fragmentais ir pamatais (1 pav.). Veikiausiai tai pastatas 13, rastas 10 m į V pusę nuo šurfo 2. Šurfą užplūdus gruntiniam vandeniui, įžemį mėginta pasiekti įkalamuoju grąžtu, bet šio geologinio sluoksnio pasiekti nepavyko. Šurfe giliausia vieta pasiekta 2,2 m. Šurfe 4 po piltiniais pilkų žemių ir plytų duženų sluoksniais atkastas mūrinis–betoninis kanalizacijos kolektorius, kuris neardytas. Pasiekus 1,4 m gylį nuo žemės paviršiaus, į šurfą pradė-